

IZR. TANÜGYI ÉRTESELTŐ

Felölős szerkesztő: ÓZER ZSIGMOND.

Megjelen havonkint egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület. — Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Tolnai J. Béla egyleti pénztárhoz VII., Óvoda-utca 5. szám alá küldendők. — Szerkesztői iroda: VII., Klauzál-utca 4. sz.

Tartalom: Az irvaolvasási módszer úttörőiről. Irta: Adler Simon. — A héber nyelv az elemi iskolában. Irta: Kircz József. — Az emlézés. Francziából fordította: Ózer Zsigmond. — Képesítő után. Irta: Wolf Ármin. — Irodalom. (A népiskolai zárvizsgák. Irta: Havas Károly; Térképismertetés.) — Egyleti élet: választmányi jegyzőkönyv; Felhívás; alapszabálytervezet; nyugtázás; a tagok pótkimutatása. — Vegyesek. — Hirdetések.

Az irva-olvasási módszer úttörőiről.

„Emlékezzünk régiekről.“

Irta: **Adler Simon.**

A népiskola tantárgyai közt legfontosabb az irás és olvasás. Ezek képezik az alapot, melyre az oktatás további folyamán építünk; ezek képesítik tanítványainkat arra, hogy kilépve az iskola falai közül magukat továbbra kiképezzék. Hogy mily keserves és lélekölő munka volt ugy a tanítóra, mint a tanulóra nézve az irás és olvasás tanítása, illetve tanulása, az általánosan ismert dolog. Hiszen egész nemzedékek kerültek ki az iskolákból, a nélkül, hogy írni s olvasni megtanultak volna. Ma már egészen máskép áll a dolog. Valamennyi tanuló aránylag rövid idő alatt és minden nagyobb nehézség nélkül elsajátítja az irást és olvasást. És ha kérdezzük, hogy ezen nagy változásnak mi az oka, ugy bátran válaszolhatjuk, hogy a módszer. Nincs szándékomban bővebben leírni a régebben alkalmazásban volt betűztető-(sillabizáltató) és a most alkalmazásban lévő hangoztató-, illetve az ezen alapuló irva-olvasási módszer mibenlétét, valamint fölöslegesnek tartom párhuzamot vonni a kettő közt, mert mindkét esetben csak ismételnem kellene azt, mit annyian és annyiszor elmondtak, ugy a paedagogiai lapok hasábjain, mint módszertani könyvekben. Egyedüli célom csupán a jelenleg használatban lévő módszer eredetéről néhány, eddigelé talán még ismeretlen adatot elmondani.

Sokan nem tudják, például, hogy a hangoztatási módszer legelőször a siketnémák oktatásánál jött alkalmazásba és innen vitetett át a népiskolába. Aki ezen szerencsétlen négyérzékűek oktatásáról csak némi fogalommal is bír, az ezen állítás igazságát nagyon hamar be fogja látni. Amely időpontban a siketnémák oktatásánál beszéd, olvasás és irás megkezdődött, az csakis a hangoztatási módszer alapján történhetett. Ezekné, nem gyakorolhatták előbb a betűket neveiknél fogva, mint „bé,“ „czé,“ „dé,“ stb. hanem mindjárt, mint a hangokat, melyeket azok megjelölnek tehát b' cz' d'. De nem következtetések által, melyeknek értéke különben kétségbe nem vonható, akarom a tényt bizonyítani, hanem történeti adatok alapján.

Forduljunk e célból előbb oly nevekhez, melyeket minden tanító ismer, Stephani és Graser nevéhez. Előbbi a hangoztatási — utóbbi az irva-olvasás módszer föltalálójának van általánosan elismerve. (Stephani 1761—1851-ig, Graser 1766—1841-ig élt.) Mindketten foglalkoztak siketnémák oktatásával és különösen Graser tűnt ki az e téren való működése által. Ha csak egy futó

pillantást is vetünk e két férfi eljárására, úgy rögtön fölismerjük, hogy éppen ezen foglalkozásuk behatása alatt találták fel módszerüket, mert ezen behatás alul még az érzékek oktatásánál sem tudták magukat emancipálni. Midőn Stephani mindenek előtt a hangok kiejtésére tanítja a *beszélni tudó* gyermekeket, midőn *halló* gyermekeknek megmagyarázza és mutatja, hogy a száj, mely részéből jön a hang és hogy kell a szájat tartanunk, ha hangoztatni akarunk, akkor bizonyára a siketnémák oktatásánál követett eljárás lebegett szemei előtt, ott kell ily módon eljárni, érzékű gyermekeknél fölösleges. Ugyanezt tapasztaljuk Grasernél is, kinél már a betűk, illetve a hangok egymásután való sorolása is a siketnémák oktatóját juttatja eszünkbe. Ő ugyanis a magánhangzók sorrendjének felállításánál (á, u, o, e, i) csakis azok kiejtésének könnyebb vagy nehezebb voltára van tekintettel. Az „á” kiejtésénél ugyanis a beszédszervek azon természetes helyzetben vannak, mint a ki- és belélegzésnél, tehát ezen hang a legkönnyebben ejthető ki. A többi hangzók kiejtésénél a beszédszervek eltérnek ezen természetes állástól, kiejtésük tehát már nehézséget okoz, mégpedig annál nagyobb, minél jobban különbözik a beszédszervek állása az eredetitől. Már pedig midőn érzékűeket tanítunk írni és olvasni, nem arra kell tekintettel lennünk, hogy mely hang ejthető ki könnyebben, hanem arra, hogy mely betűnek a leírása jár a legkevesebb nehézséggel, mely esetben azonban éppen az ellenkező eredményre jutunk, mivelhogy az írásnál legkönnyebb betű az „i.”

Valószínűnek tartom, hogy Graser a siketnémák oktatása közben jött arra a gondolatra, az írás tanítása előtt a növendékeket arra képesíteni, hogy a száj állásából megismerjék a hangot. Hiszen éppen ez képezi a siketnéma oktatás alapját. Ugyanis minden egyes hang kiejtésénél a beszédszerveknek más-más látható alakjuk van, a siketnéma minket utánözva, beszédszerveit olyan állásba hozza, mint a milyenben vannak a mieink, képes lesz ugyanazon hangokat kiejteni.

Graser továbbá a száj állásának alakját rajzoltatja a tanulókkal és csak azután tér át az írás tanítására. Abból indul ki ugyanis, hogy a betűket akként találták fel, hogy a száj állását, melyet az illető hang kiejtésénél elfoglal, lerajzolták.

Erre — ugymond — azon tapasztalat vezette az embereket, hogy a megsiketült emberek a beszélőnek szájáról leolvassák a beszédet. A betűírás feltalálója talán egy oly szerencsétlen volt, a ki hallását valamely betegség folytán elvesztvén, a beszédnek a szájáról való leolvasásával kellett magán segítenie; hosszas gyakorlat után arra a gondolatra jött, hogy a száj különböző alakját lerajzolja és így a beszédet fikszirozza. Mindenesetre inkább képzelhető, hogy a *látottakat* próbáljuk jelek és rajzok által visszaadni, mint a *hallottakat*. (Tehát szerinte a betű a hangnak nem hallható, hanem látható tulajdonságának jele.) Ezen eszméről, melyet Graser „Der durch Gesicht- und Ton-sprache der Menschheit wiedergegebene Taubstumme” című művében rajzokkal kísérve bőven kifejt, még alább szólni fogok.

De mi sem erősíti meg jobban fentebbi állításomat, mintha visszamegyünk a siketnéma-oktatás eredetéhez, ha tanulmányozzuk azon férfiak munkáját, kik ennek megalapítói voltak. Az első irodalmi termék e téren Bonnet Pábló Juon „A betűk (hangok) elemeikre való felbontása és a siketnémák tanításának művészete” című műve volt, mely 1620. évben Madridban, spanyol nyelven megjelent. A művet, mely egy-két példányban létezik, eddigelé a szakkörök is csak kivonatban ismerték. Két párizsi tanár a múlt évben lefordította azt francziára és egy a siketnémák oktatását tárgyaló szakfolyóiratban (*Revue internationale de l'enseignement des sourds-muets.*) közzétette, mi által sokkal szélesebb körben lett ismertté. A mű, mint címe is mutatja, két részből áll. Az első részben, mely a betűk természete és feltalálásáról

szól, szerző minden alkalommal igyekszik bizonyítani, hogy a betűk eredetileg nem bírták oly komplikált elnevezéssel, mint alef, bét, gamma, dé, stb., hanem hogy minden egyes betűnek neve azon hang volt, melynek írott jeléül megállapították. A X. fejezetben pedig azt fejtegeti, hogy a betűknek nevei gátolják a gyermekeket az olvasás megtanulásában. Felhossa, hogy huszonkét betűt tanítanak és ezek közül tizenhetet, t. i. a mássalhangzókat nevükkel együtt. Mennyi küzdelembe és fáradságba kerül, míg a gyermek felfogja ezek alakját és megtanulja nevüket és midőn elérte azt a fokot, hol a tulajdonképeni olvasás megkezdődne, t. i. mikor már a betűket össze kell kapcsolnia, azt követelik tőlük, hogy felejtsek el a betűk neveit, ami annyival is inkább nehéz, mivel a gyermek nem tudván a lényegest a lényegtelenről megkülönböztetni, nincs tisztában azzal, hogy tulajdonképen, mit kell kiejteni és mit kell elhagyni. Például felhossa e szót „Francisco“ melyet, ha olvastatni akarnak, így kell hangoztatni: ef-, er-, a-, en-, ce-, i-, es-, ce-, o-, vagyis hatszor kell a tanulóknak az „e“ hangot kimondani, a nélkül, hogy magában a szóban egyszer is előfordulna. Mily sok időbe kerül míg a gyermek ezt megtanulja; ellenben e szónál „oia“, mely csak magánhangzókból áll, mily könnyen megy az összeolvasás, mert az három betűből és ugyanannyi hangból áll. Ha tehát a mássalhangzóknál is mindig csak azt a hangot tanítanak kiejteni, melyet az megjelöl, sokkal könnyebb lenne az olvasás tanulása. És nincs semmi ok arra, hogy ne így tanítsák, mivel a betűknek neve az olvasásnál egyáltalában semmi szerepet nem játszik. A XVIII. fejezetben felsorolja azután a betűket és megmutatja, hogy melyiknél mit kell elhagynunk, (például a „bé“-nél az „é“-t, az „ef“-nél az „e“-t, a „ká“-nál az „á“-t,) hogy — mint ő magát kifejezi — a betűk elemeit megtalálhassuk.

Igy nyilatkozik a mű, mely körülbelül négyszáz év előtt íratott az olvasás tanításáról.

Most még csak azt akarom vázolni, ámbár nem tartozik szorosán a ki-tűzött tárgyhoz, de azért érdekelhet bennünket, hogy miként nyilatkozott Bonnet a betűk feltalálásáról.

Ő is, mint később Graser tette, öszhangzásba igyekszik hozni a száj állását a betű alakjával, ámbár ő ennek sem az írás, sem az olvasás tanításánál semminemű szerepet nem juttat.

Vizsgálódásainak kiinduló pontjául a latin nyomtatott nagy betűket vette. Hosszas lenne végigmenni valamennyi betűn, azért csak néhány példával akarom illusztrálni, hogyan magyarázza ki Bonnet a betűk alakjából a száj állását.

Az „A“ kimondásánál a szájnak teljesen nyitva kell lennie és innen van alakja, mely síphoz hasonlít. Szerinte ezen betű kezdetben vízszintesen íratott (◄) A középső kis vonal a száj bezárását látszik meggátolni; a szög, melyben a két vonal összejön azt jelzi, hogy a levegőnek a gégefőben a hangszalagokat meg kell rezegtetnie.

A „H“-nál (≡) a száj állása ugyanaz, de a levegő nem rezegteti a hangszalagokat és ezért nem képez a két vonal szöveget, hanem párhuzamosan halad egymással.

Az „U“ (V)-nál ellenben a száj nyílása sokkal szűkebb, mint az „á“-nál és azért hiányzik a középső kis vonal.

A „B“ hangot úgy ejtjük ki, hogy az ajkakat bezárjuk, azután kissé kinyitva azokat a levegőt kibocsátjuk; a betű két félköre a két ajkat ábrázolja.

Igy tárgyalja Bonnet valamennyi betűt az „S“(sz)-nél azonban kivételt tesz, a mennyiben ezt a kígyó alakjából, mint a mely állat sziszég, származtatja.

Graser a latin kis betűkből indul ki. Magyarázatának ismertetése azonban oly nagy technikai akadályokba ütközik, hogy abba nem bocsátkozhatom. Különb en ez irányban terjedő vizsgálódásnak nagyon kétes a haszna, mivel a mostani és a régi betűk közt olyan nagy a különbség, hogy alig hasonlítanak egymáshoz.

Hetven évvel később (1692.) mint az imént ismertetett munka, jelent meg Amsterdamban Amman Konrád János, hollandi orvos „Surdus loquens“ (A beszélő siket) című műve.

Ebben, a siket-néma oktatás történetében korszakot alkotó munkában szintén ki van mutatva a betűztetés hátrányos volta. Szerzője ugyanis az olvasás tanításáról szólva, azt mondja, hogy a siketnémáknak az olvasásnál nem szabad a betűknek neveit megtanulniok, hanem csak a hangokat, melyeket jeleznek és megjegyzi, hogy nagyon hasznos lenne, ha az iskolákban, épérzékűek tanításánál is így járnának el és különösen szükséges lenne ez ott, hol olyan nyelveket tanulnak, melyeknél a betűk nevei egész szavakat képeznek, mint például: alfa, omega, gimmel, igrec stb., mert sok idő megy kárba és azonkívül a tanuló kedvét is veszti, míg a kezdőbetűt a többitől elválasztani és összeolvasni megtanulja. Felemliti, hogy ily módon próbált ő olyan halló gyermekeket olvasni tanítani, kik még nem jártak iskolába, tehát a betűztetést nem ismerték és sikerült is velük három-négy nap alatt az olvasást játszva elsajátíttatni velük. Csodálkozik tehát, hogy az olvasástanításnak e rövidített módját nem alkalmazzák. Valószínű, hogy Amman kissé túloz, de ha nem is tanított meg három-négy nap alatt olvasni, ő eljárása folytán összehasonlíthatatlanul nagyobb eredményt mutathatott fel, mint korának tanítói.

Mig azonban Bonnet csak a siketnémáknál hagyja el a betűztetést. Amman pedig csak egyes hallóknál próbálja meg a hangoztatási módszer alkalmazását; addig Heinicke Sámuel, kit a siketnéma oktatás mai módszerének feltalálójául dicsőitene, már a hallók iskolájába viszi be ezen módszert. Eppendorfbán, hol iskolamesterkedett, e módszer szerint tanította a gyermekeket. A jó eppendorfiak, kik már kezdettől fogva gyanús szemmel nézték tanítójukat, mert sehogy sem tudták maguknak megmagyarázni, hogy miért *járnak gyermekeik oly szívesen az iskolába*, borzalommal voltak eltelve ama különböző hangok hallatára, melyek oktatás közben az iskola nyitott ablakain kihatóltak. Panaszra mentek tehát lelkészükhöz. Ez régi ellensége lévén Heinickének ahelyett, hogy felvilágosította volna hivatását, hogy e hangok tulajdonképpen nem egyebek, mint a beszédnek alkatrészei, igyekezett a tanítójuk iránt viseltetett ellenszenvet fokozni. (Ezen lelkész ugyanazon időben megtámadta Heinickét azon, szerinte istentelen tettéért, hogy némákat beszélni tanít.) Heinicke azonban nem törődve az ellene intézett támadásokkal, tovább folytatta megkezdett munkáját és nagy csodálatra ragadta a községbelieket a vizsgánál bemutatott eredmény által.

Heinicke eljárását „Neues A-B-C Silben Lesebuch, nebst einer Anweisung das Lesen in kurzer Zeit auf die leichteste Art ohne Buchstabiren zu lernen“ 1780. kiadott művében írja le. — Ebben az olvasást a magánhangzók tanításával kezdi, azután áttér a mássalhangzókra, majd szótagokat és szavakat képez a betűkből. Igaz, hogy könyvében az akkori szokás szerint az egész ábéczt is adja, de csak azért, mert fél, hogy „a fő- és altanítók különben oly lármát csapnának, mint az indiánok, ha ördögeiket akarják tőlük elvenni“ Akkoriban az írás tanításánál is úgy jártak, mint az olvasásnál t. i. valamennyi betűt, kicsit és nagyot egyszerre gyakorolták be. Heinicke az írásnak ily módon való tanítása ellen is nagyon kikelt és azt ajánlotta, hogy az írásnál először a könnyebb, azután nehezebb betűket kell tanítani; továbbá azt mondja, hogy mindazon betűk, melyek egymáshoz hasonlítanak (pld. i, n, m.

e, a németben) egymás után tanítandók. — Heinicke még egy művében t. i. „Schulmeistergespräche von einem deutschen Reisenden, der in Deutschland die Schulen besucht hat.“ címűben párbeszéd alakjában szól a betűztető módszer ellen. Heinicke azonban nemsokára kizárólag a siketnémák oktatásának szentelte magát, nem foglalkozott többé az érzékűek oktatásával.

De különben nem is kell a külföldre fordulnom, találok bizonyítékot hazánkban is. Simon Antal a váci siketnémák intézete első igazgatója 1807-ben tehát Graser előtt *tizenkét évvel* egy ily című művecskét írt „Igaz mester, ki tanítványait igen rövid idő alatt, minden unalom nélkül egyszerre írni és olvasni is tanítja.“ Ebben azt mondja, hogy a betűk tanításánál elhagyandók, a segédhangzók, melyek csak önkényesen feltalált kiegészítők, melyeknek hasznuk nincs csak káruk. Azonkívül szükségesnek tartja, hogy az olvasással együtt az írás is tanítassék.

Két évvel később Schönbauer ugyanazon intézetnek rendes tanára adott ki egy művet, melyben az írva olvasás módszerét ismerteti. Ez azonban csak az előbbi munkának német átdolgozása látszik lenni,

Hogy miért tartott olyan sokáig míg e módszer, melynek előnyei oly szembeötlők, általánossá vált, azt én következőképen magyarázom meg magamnak: Eltekintve azon el'enszenv- és kételkedéstől, melylyel minden új eszmét fogadnak, ezen módszert mindaddig, míg a siketnéma oktatás csak szorványosan lépett fel, holmi speciálismusként tartották. Csak midőn ezen négyérzékűeknek oktatása mindig nagyobb és nagyobb tért foglalt el, és épen Graser volt az, ki ennek általánosítását programmjául tűzte ki, ismerték fel annak valódi értékét és alkalmazták, mi által a népoktatást egészen új merbe terelték.

A héber nyelv az elemi iskolában.

II.

(Folytatás)

Eddig a szőnyegen levő kérdést elméleti oldaláról világítottuk meg, foglalkozzunk most annak gyakorlati részével, vázlatosan ecsetelve abbéli paedagogiai működésünket, kimutatásul, hogy az lehetőleg okszerű.

I r á n y e l v e i n k :

Kiváló tekintettel vagyunk

- a) a tanulókat illetve: életkor és szellemi tehetségre ;
- b) a tananyagot illetve: minőség és mennyiségre ;
- c) a tanmódot illetve: előkészítés és megkönnyítésre.

E l j á r á s u n k .

Nagy gondosan szemeljük ki a tanítani valókat, megállapítjuk eleve, mely versek, verscsoportok vagy fejezetek tanítandók az elemi évfolyamokon át.

A kiszemelési munka és a tananyag terjedelmének meghatározásánál részint a tanítói pályánkon szerzett tapasztalat, részint a józan ész vezérel bennünket. Az előbbi azt tanácsolja nekünk, hogy a gyermeki felfogást túl nem haladó tartalmu, nevezetesen az alsó osztályok részére kizárólagosan elbeszélő (történeti) formájú részleteket jelöljünk ki.*) Az utóbbi, az ész, arra int, hogy óvakodjunk a túlterheléstől, tehát mérsékeltek legyünk a mennyiség kiszabásánál. (Hozzuk bizonyos köröknek emlékezetbe a Thalmúdnak egyik tárgyunkra is vonatkozható bölcs mondását: תפסת מרובה, לא תפסת.) Ily-

*) A 2. és 3. osztály számára, nézetünk szerint, a szemelvények M. 1. könyvéből veendő; a „Tíz íge“ héber szövege a 3. osztályban taníttatik, a hittanítási órában.

Az emlézésről.

A Revue Pédagogique ezen czim alatt: A szóemlékezet és a szótanulás, egy terjedelmes didactica-bölcseleti értekezést hozott, melynek egyik részletéből az elméleti fejtegetések kihagyásával a következő az emlézésre vonatkozó eszméket közöljük:

Igen czélszerűnek tartjuk a tanítónak minden előadását kísérő kivonatokat. Ezek a tanítás főbb tényeit, neveit és számadatait tartalmazzák, melyeket a tanulók könyv nélkül tanulnak vagy addig ismételnék, míg emlékeztükbe bevésődnek. Ez erős támpontja leendő tudásnak, melynek erős alapon kell nyugodnia, ha úgy akarjuk, hogy idővel terjedelemben és tartalomban gyarapodhassék.

Az oly tanítási mód, mely kizárólag a szóemlékezet gyakorlására támaszkodik, alapjában el volna hibázva, de a ki azt teljesen mellőzni akarná, szintén végzetes hibát követne el. A tárgyak szemlélésével vagy a tények puszta szóbeli közlésével be nem érjük. A szóbeli előadás többé-kevésbé feledésbe megy*), szükséges tehát, hogy a tanító a lényeg megrögzítéséről gondoskodjék, mit csak úgy érhet el, ha a tanulók azt a felfogásukhoz mért eredménytárból betanulják. Nem tartjuk tehát indokoltnak Spencer ellen-szenvét az emlézés iránt, mely Rousseautól származott reá. R. egyáltalában ellene van, hogy Emil valamit emlézzen. Spenczer pedig így nyilatkozik: Az emlézés napról-napra mind jobban lejárja magát. Manapság az egyszeregyet is gyakorlati módon tanítják. Az idegen nyelvek tanításánál, megvetvén az iskolai módszert, azt oly eljárással helyettesítjük, melyet a gyermek az anyanyelv megtanulásánál követ. Az a módszer, mely a szószerinti betanulást követi, előbbre teszi a jelképet a jelzett dolognak. Beérték a szók magolásával s a megértéssel mit sem törődtek.

Hogy ily módon az értelem áldozatul esik a betűnek, magától értetődik. Végre belátták, hogy minél nagyobb gondot fordítanak a jelre, annál inkább homályosodnak el a kepzetek, és hogy a kivültudás egyértelmű a nemtudással.“

Való igaz, hogy az említett módszer tülhajtását, melyet Spencer oly erőlyesen visszautasít, nem lehet eléggé kárhóztatni; de azért ne vessünk meg egy módszert, mely elég jó, ha helyesen alkalmazzuk. Fonákság elsőséget adni a formának a tartalom fölött vagy feláldozni az értelmet a betűnek. De ne feledjük, hogy számos esetben nem öngondolatunkat fejezzük ki, a gondolatok pedig határozott alakhoz költvők. A szó legtöbb esetben szoros kapcsolatban áll a dologgal, azért leghatályosabb módja a dolog elsajátításának, ha az azt érzékeltető kifejezést eszünkbe tartjuk, mit leginkább könyv nélkül való tanulással érünk el.

Egy jeles író ez iránt így nyilatkozik: „Azok tülönnek a czélon, kik a tanulásnál a szók rovására a dologra helyezik a fősulyt; együttesen kell a kettőt megtanulni. Nem tanácsos tehát a tanulót arra szoktatni, hogy csak a szók értelmét vegyék figyelembe, de a szót magát semmibe se vegyék. Ilyen módszer mellett meglegszenek, ha csak az értelmét tudják a leczkének, de hogy milyen szavakkal adják elő, azt közömbösnek tartják. Pedig többnyire mily határozatlanok, ingadozók azok a kifejezések, mert a gyermekek nem szoktak ügyes stiliszták lenni. De még a felfogás is, melylyel oly nagyra vannak, rendszeren zavaros szokott lenni vagy rövid idő mulva elpárolog, hijával lévén a határozottan megállapított szavaknak. A tanulás két különböződologból áll: értés és tudásból. Minden leczke tehát két dolgot igényel: magyarázatot és felmondást.

„Az utóbbiak nélkül nem vagyunk biztosak benne, hogy a tudnivalót az emlékezetbe beágyaltuk. A gondolatok csak úgy állanak rendelkezésünkre,

*) Nincs nyele a szónak, hogy megmarkolhassuk, tartja a magyar közmondás.

ha azokat jól megválasztott, helyes és határozott szókköz szögeztük, melyekben a gyermekek nem igen szoktak bővelkedni.“

Elfogadjuk ezen helyes álláspontot, de azért a tanító ne kösse magát a betanult feleletekhez. Mert ha megengedjük is, hogy talán többet ér, ha a gyermek alapismereteit abban a szabatos alakban őrzi elméjében, a melyben a tanító azokat közölte, helylyel-közel még is abban is kell őt gyakorolni, hogy maga formulázza a mondandókat, mert csak így képesítjük gondolatainak önálló kifejezésére. A beszédképesség, mely egyes egyedül a szavakra való jó emlékezetből ered, megbizhatlan fokmérője az értelmességnek. Az a kedves folyékony beszéd gyakran csak arról tesz bizonyosságot, hogy az illető bizonyos kész frázisokat bír elméjében megőrizni, holott mások, kiknek nehéz helyen áll a nyelvök, talán komolyabb belső munkát végeznek és csak a gondolatnak a szóval való összeegyeztetésén akadnak meg. De ez nem ok arra, hogy jövőjükön aggódjunk. A jó szóemlékezet egy nem eléggé becsülhető tulajdonság, csak hogy könnyen felmenti a gondolatok összefüzése alól azokat, kik ily szellemi gyakorlatra hajlamot nem éreznek magokban. Ezen megszorítást meg kelle tennünk, de azért semmivel semm kisebbíti egy jó szóemlékezet fontosságát.

A pszichologosok jól ismerik a szók végtelen hatalmát a gondolatok visszaidézése körül. Ki ne tapasztalta volna még, hogy valaki, kit egykor jól ismertünk, hirtelen feltűnik előttünk, anélkül, hogy rá ismernénk, holott a neve egész özönét a visszaemlékezésnek idézi elő.

Bár mennyire iparkodtam a szóemlékezet fontosságát kiemelni, nem mondhatnám, hogy kicsinylőinek álokoskodása semmi haszonnal nem járna. Komoly gondolkozóba ejtheti azon tanítókat, kiknek hajlamuk van rá, hogy a növendékek által csak névleg elsajátított ismeretekkel megelégedjenek. Ezen hajlam két okra vezethető vissza. Először könnyebb a tanítónak a szókat tanítani, mint a dolgokat. Igaz, hogy kevés benne az áldás. Látván azonban, hogy bizonyos eredményt mégis elér, legyen az bár még oly mulékony és felszínes, azt hiteti el magával, hogy hasznos dolgot művelt és lelkiismerete könnyű szerrel megnyugszik. Továbbá, a tanító, ki a szókat érti, (vagy legalább úgy véli, hogy érti) azt képzei, hogy a gyermek is érti és minél könnyebbnek látszanak, annál kevesebbet magyarázza azokat. Onnan van, hogy az első elemeket, melyek a legtöbb időt és fáradságot igényelik, rendszeren rosszabbul tanítják, mint a felsőbb osztályok tárgyait. Mit lehet pld. könnyebben felfogni és emlékezetben megtartani, mint: 1 dkg. = 10 gr., a hg. = 100 gr., a kg. = 1000 gr. kivált, ha a súlyokat a gyermekeknek kezökbe adjuk és mérlegeltetünk velök. Azonban csak állítsatok be egy kis iskolába és állapítsatok meg egy megejtett vizsgálat nyomán, hogy mennyi időbe kerül, míg a kisdedek ezen fogalmakat ésszel felérik, míg a dkg., klg. nevezetek egyebek is legyenek nekik, mint értelem nélküli szók. Meg lesztek lepetve, hogy a tanító türelmetlensége mennyivel előzi meg a gyermekek lassuságát.

Növendékem, így beszéli egy paed. író, azon ötletből, hogy egy alaguton haladtunk át, megakarta azt mérni. Olyan hosszúra becsülte, mint a Pantheon (templom), ha ki volna terítve a földre. Megragadtam a kedvezőnek látszó alkalmat, hogy a technikai kifejezésekre tanítsam, melyek ilyen méréseknél járatosak. De elméje képtelen az ez uton való követésre, melyre pedig önként vállalkozott. És midőn végül erre a szavakra fakadt „nem értem,“ az okosság azt tanácsolá, hogy elnapoljam az oly nemű magyarázásokat, hol a tanítónak minden ügyessége nem pótolhatja az ez idő szerint még ki nem fejlett tehetséget. Azért a tanító ilyen esetekben igen óvatos legyen és szüntelen kérdezze magától, vajjon a szók, melyeket használt és melyekre a gyermekeket tanítja, fogják-e tudatokban a helyes képletet megalkotni vagy sem. A folytonos leeresz-

kedés, a gyermekek eszmekoréhez oly kényszer állapot, mely sok önmegadást követel s nem csoda, hogy a tanítók inkább a felsőbb osztályokba kíváncsognak. Egy jó elemi tanító ped. tapintata oly becses és ritka tulajdonság, mint akár a legderekabb tanár sokkal több elismerésben részesülő fényes tehetségei.

Ózer Zsigmond.

Képesítő után.*)

„Ki a gyakorlat terére,“ ez a jelszava a fiatal tanítónak, ha képezdei tanulmányait befejezte. Munkálni, cselekedni akar és tért keres, hol a gyakorlatot megkezdhesse. Általános az a nézet, hogy a működés csak a népiskolában kezdődik, azért mindenki oda törekszik, hogy mindjárt tanítói állást nyerjen. Senkinek sem jut eszébe, hogy van még valami, a mi megelőzi az önálló tanítóságot, és hogy anyagi, de főleg erkölcsi szempontból előnyös, ha egy-két évet mint nevelő tölt és tapasztalatainak gyűjtését itt kezdi.

Én részemről a nevelőségnél való kezdést mintegy átmenetnek tekintem az iskolából a gyakorlati életbe, és czélszerűnek találom, ha a fiatal tanító ép úgy törekszik egy előkelő nevelői állást elnyerni, mint a hogy egy tanítói állást elnyerni törekszik. Mindenesetre azon nevelői állásokat vonom előnybe, melyek itt magában a fővárosban fordulnak elő. Hogy azonban állításoni helyességét bebizonyítsam, következőket bátorkodom elmondani:

Az iskola nem adhat mindent, nem képezhet ki teljesen, hanem csak utat mutathat a tovahaladásra. Még ezután kezdődik az igazi munka. A tanítónak tehát még ezután kell működni, ezután kell a társadalommal megismerkedni, jó modorra szert tenni, és nevelési elveit gyakorlatban megvalósítani; és ép a nevelősködés szolgál legbiztosabb utul ezek elsajátítására.

A nevelőnek, ki előkelő házba jutott alkalma, ideje van a műveltség megszerzésére, sőt gyakran a körülmények kényszerítik arra.

Itt egy új társadalommal ismerkedik meg, szép társaságokba jut, jó modort lát maga előtt, és itt is mintegy a helyzet kényszeríti, hogy biztos, szabad föllépést tanusithasson, így nemcsak tanítani tud az iskolában, hanem felnőttek, emberek közt is szívesen látják.

Végre még föltétlenül szükséges, hogy a tanító nevelni is tudjon. Már pedig csak itt kínálkozik alkalom a gyakorlati kivitelre. Hisz gyermekek vannak gondjaira bizva, kiket reggeltől estelig megfigyelhet, kiknél nevelési elveit megvalósíthatja és győződhetik meg a helyes vagy helytelen voltukról. Ép azt tapasztaltam, hogy gyakran a szülők oly helyes és megczáfolhatlan nevelési elveket vallnak, hogy a nevelő bátran tanulhat tőlük. Ezen a téren is tökélyesbitheti ismereteit.

Eddigiek az erkölcsi okok, miket felhozhatok, de mindenesetre anyagi haszonnal is jár. Rendesen jobban díjaztatik a nevelő, mint a tanító. Egészségére is nagy előnnyel jár. Hisz nem késik el, ha egy-két évvel később kezdi az iskola poros levegőjével tüdejét rontani.

A ki így fogja fel a nevelő hivatását, az belátja azt is, hogy nem kevesebb, mint a tanító hivatása, de belátja azt is, hogy a jó tanítót megelőzi a jó nevelő.

*) E cikkben foglalt jó tanács azoknak szól, kik a képezdét épen elhagyták. A tapasztalat tényleg azt mutatja, hogy fiatal tanítóink a lehető legnagyobb türelmetlenséggel lesik az „állást“, bárhol és bármily feltételek között s a mi ennél sokkal rosszabb, hogy az iskolát elhagyva tanulmányt és önképzést is elhagynak. Azt is tapasztaltuk — s épen a legfiatalabbjánál — hogy erős ellenszenv él bennök a nevelősködés „rabszolgasága“ s „alárendelt foglalkozása“ ellen, pedig a paedagogia és az irodalom fényesen tanusítja, hogy nagy szellemek nem ritkán, épen mint házi nevelők találtak módot s időt tanulmányaik kiegészítésére és befejezésére.

A tanítók társadalmi állása csak akkor fog emelkedni, ha a tanítók is megfelelnek annak, a mit a társadalom tőlük kíván, t. i. ha ismeretre, modorra és általános műveltségre tesznek szert.

Utoljára még azt óhajtom megemlíteni, hogy a nevelő, ki elég lelkiismeretes és szorgalmas, jövőt is szerezhethet magának, mert a munka mindenütt feltűnik és ki dolgozni szeret, talál munkálkodási teret.

Kelt Budapesten, 1891. február hó 22-én.

Wolf Armin, tanító.

I R O D A L O M.

A népiskolai zérvizsgák. Értekezés. Irtá (tanítói gyűlésen felolvasta) és kiadja: **Havas Károly**, néptanító Komáromban.

Szerző 31 oldalon igen sok megszívlelendőt mond a záróvizsgákon divó visszásságokról. Erős dialektikával ostorozza a vizsgák előtt gőzerővel folyó előkészítést. Ez a tanulóknak valóságos kín, a tanítót pedig izgatottá teszi és a legkisebb rendellenesség kihozza a sodrából. Ilyenkor a paedagogia elborul, s a dressura napi renden van. Tökéletesen igaza van, ha mondja, hogy a jó tanító nem mindig ügyes vizsgáló, és viszont, hogy a vizsgálóval remeklő nem mindig mint tanító is a legjobbak közül való. Azt azonban nagyon szeretnők hinni, hogy olyan tanítók, a kiket a szerző úgy jellemez, hogy a tanév 9 hónapján tanítgatnak, nem is, az utolsó hónapban azonban kiadják a jelszót a mozgósításra stb. a kivételekhez tartoznak.

Mindebből pedig csak az konkludál, hogy az évi záróvizsgákat reformálni kell, nem pedig, mint szerző óhajtja megszüntetni. Tájékozássul talán a győrvidéki tanító-egyesület közgyűlésén elfogadott javaslat szolgálhatna, mely a következő pontokat tartalmazza:

1. Legyen a vizsgálat olyan, hogy eredménye átnézetül, rövid foglalatául szolgáljon az egész évi tanfolyam alatti előhaladásnak.

2. Legyen a vizsgálat olyan, hogy a tanító ne magát, hanem tanítványait hallassa.

3. Legyen a vizsgálat általános, hogy minden tanuló ismereteit bemutassa.

4. Legyen a vizsgálat ne oktató, hanem kérdező.

5. A vizsgáló mindig az osztálytanító legyen, mert erre legilletékesebb, ismeri tanítványainak egyediségeit, tulajdonait.

7. A vizsgálat a három alsó osztályban 3, — a három felső osztályban pedig 4 óránál tovább ne tartson.

A kitűnő magyarsággal irt füzet ára 30 kr.

Térkép-ismertetés.

Stampfel Károly udvari könyvkereskedés kiadásában megjelent: *Magyarország és Horvát-Tótország térképe* iskolai és magánhasználatra, átnézte és átdolgozta Kalmár Ágost, gymn. tanár. Ára 30 kr.

A földrajz sikeres tanításához mulhatatlanul szükséges egy jó térkép. Az iskola következőket igényel egy jó térképtől:

1. A magassági illetőleg emelkedési viszonyok tiszta szinezéssel legyenek rajta feltüntetve. Ez a tanítást megkönnyebbíti és idővel oda juthatunk, hogy a gyermek a szinezés alapján akármelyik ország emelkedési viszonyait és mindazt, ami ezzel összefüg u. m. éghajlat, folyamrendszer, a lakók foglalkozása . . . stb. — térképről maga leolvashatja.

2. Megköveteljük a jó térképtől, hogy ne legyen szöveggel (városok, folyók . . . stb. neveivel) tultömve, de azért ne hiányozzanak belőle a nevezetesebb helységek nevei.

3. Hogy a térkép a történet tanításánál is használható legyen, szükséges, hogy azon a történeti nevezetességű helyiségek, valamint a csatatérek is meglegyenek.

4. Sokkal emelkedik a térkép értéke azáltal, ha annak valamelyik sarkán a főváros tervrajza is található.

5. Kivánatos továbbá, hogy a térkép szélén az ország hegyei magasság szerint akár rajzban (oldalnézet) akár a magasságot feltüntető számokban csoportosítva legyenek; miáltal az áttekintés megkönnyebbítettik.

6. Végre, — hogy a gyermekek a térképet otthon is haszonnal nézegethessék, igen czélszerű, ha azon megtaláljuk a használt jegyek és czimek magyarázatát.

Minden hosszabb ismertetés helyet ide jegyeztük azt, hogy mit várunk egy jó térképtől, és ha végül megjegyezzük, hogy a czimben említett térkép ezen igényeknek az 5. pontban említett követelmény kivételével megfelel és pontos vasuti hálózatot is találunk benne; — azt külön ajánlani feleslegesnek tartjuk.

A térkép két kiadásban jelent meg: egy A) kiadás a politikai földrajz tanításához a vármegyék czimezett beosztásával és egy B) kiadás, hegy és vízrajzi térkép a megyék határvonalaival.

Budapest, 1891. február hó.

Sch. 1.

EGYLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.

Felvételett az „Orsz. magy. izr. tanítóegyesület“ közp. választmányának az 1891-dik évi február hó 12-dikén tartott üléséről.

Elnök: **Ózer Zsigmond**;

Jegyző: **Morgenstern Jakab**.

Jelen voltak: Adler Simon, Győri Adolf, Hertzka Gusztáv, Lederer Ábrahám, Reif Jakab, Schön József, Tolnai J. Béla és dr. Zsengeri Samu.

T á r g y:

1. Elnök sajnálattal jelenti, hogy a Szidur magyar fordítására kiírt pályázat eredménytelen, a mennyiben a kiküldött bíráló bizottság kimondotta, hogy a beküldött 15 pályamunka közt egy sem felel meg.

A közp. választmány e jelentést tudomásul veszi és a bíráló bizottság tagjainak jegyzőkönyvi köszönetét fejezi ki. A pályamunkák kíséretében beküldött jelíges levelek szabályszerűen megsemmisíttetnek, a további teendőkre nézve pedig az ügy a legközelebb tartandó teljes választmányi ülés napirendjére tűzetik.

2. Elnök szomorú jelentést tesz az egyesületnek két tiszteletbeli tagjának elhalálzásáról. Az egyik Wodianer Arnold, pusztaberényi nagybirtokos, a másik Reiser László, Vácson.

A választmány e halálesetekről szóló jelentést szomorú tudomásul veszi.

3. Elnök jelenti, hogy a választmány utólagos jóváhagyása reményében, 25 forintnyi segélyt nyújtott V L K.-V lakó rendes tag részére, a kinek hitközsége megtagadja fizetésének kiszolgáltatását és ki ilyformán nagy családjával a legnagyobb inségnek van kitéve. Elnök az elnökség összes tagjaival egyetértve a gyors segélyt szükségesnek találta. Határozat:

A választmány elnök intézkedéseit helyeslő tudomásul veszi.

4. A választmány tárgyalván a többi beérkezett kérvényeket, még a következő segélyeket engedélyezi:

a) S D , b i tagtárs részére 24 forintot, mint 6 heti betegsegélyt,

b) *H... K...*, r. . .i tanító részére 15 forintot, mint rendkívüli segélyt és végre c) a Gans Dávid-alapítványból, *Rosenblüh Arnold*, az izr. tanítóképző intézet II. évi hallgatója részére ösztöndíj czimén 16 frt 50 krt.

5. Ehrenfeld Miksa Vácson, és Schwarcz Jakab B.-Bányán, csak akkor vétetnek ismét fel az egyesület kötelékébe, ha először egészségüket hiteles orvosi bizonyítvánnyal igazolják és másodsor, ha összes hátralékait pótlólag lefizették.
6. Az egyesület kötelékébe vétetnek fel szabályszerűen: Neumann Vilmos, Tisza-Beő, Schäffer Lipót, Békés, Rosenberg Sámuel, Mátészalka, Priesner Ignác, N.-Surány.
7. B. . . . A. . . ., Zala-Szt-Gróthon működő tagtárs részére az esedékes tagdíj lefizetésére kért 6 havi halasztás engedélyeztetik.
8. Schön József, ellenőri minőségben jelenti, hogy az évi zárszámadásokat, a mint azok az „Értesítő“ utolsó számában közzététettek, az elnökség összes tagjaival együttesen felülvizsgálta és minden tekintetben rendben találta; különösen kiemeli a titkár által mintaszerű pontossággal történt könyvelést. Azután szóló a hátralékok ügyét hozza szóba és erélyes intézkedést kíván foganatosíttatni. Miután elnök ez utóbbi ügyre vonatkozólag azt jelenti, hogy e tekintetben az elnökség részéről minden meg fog tétetni, hogy a hátralékok kellő időben törlesztessenek, a választmány Schön Józsefnek az ügykezelésre vonatkozó jelentését örvendetes tudomásul veszi.
9. Ezek után tárgyalás alá vétetett az alapszabályok módosítása és beható eszmecsere után a módosítás a 18. §§-ig akképen eszközöltetett, a mint az az „Értesítő“ f. é. 2. számában már közzétett és a 3. számában közzéteendő szövege azt feltünteti.

Miután még elnök ezen ülésről szóló jegyzőkönyv hitelesítésére Adler Simon és Herczka Gusztáv urakat kiküldötte, a tanácskozás befejezettnek nyilváníttatik.

Kmf.

Jegyzette: *Morgenstern Jakab.*

Ózer Zsigmond, elnök.

Hitelesítik:

Adler Simon, Herczka Gusztáv.

Felhívás.

Jubileumi ünnepélyünk célja és kerete lapunk mult havi számában részletesen volt ismertetve. Hogy kitűzött céljainkat elérhessük — különösen, hogy a tanítói árva-alap javára rendezendő gyűjtésnek sikere legyen — szükségünk van egyesületünk minden egyes tagjának lelkes közreműködésére. Gyűjtést szándékozunk eszközölni az iskolai ifjuság közt is, mely célból készítettünk 100—100 bárczát tartalmazó könyvecskéket, melyeknek minden egyes bárczája az árva-alap javára adományozott 10⁰ kr., illetve 20 krról szóló elismervény.

Bizalommal fordulunk egyesületünk tisztelt tagjaihoz, hogy a szent cél elérésére kifejtendő munkában segítségünkre legyenek, hogy körükben a siker érdekében minden lehető megtegyenek, különösen, hogy a tanuló ifjuság közt a gyűjtést rendezni és halhatóssá tenni sziveskedjenek.

Felkérjük egyesületünk *minden egyes tagját*, sziveskedjék lehetőleg 8 nap alatt az elnökséget, értesíteni, hogy iskolájában körülbelül hány 10 kros és hány 20 kros bárczát lesz képes elhelyezni, hogy azok nyomtatásáról idejekorán gondoskodhassunk.

Végre kérjük t. tagtársainkat, szolgáljanak szives utbaigazítással az iránt hogy ismerőseik közül kinek küldhetnénk gyűjtőívet az árva-alap javára.

Budapest, 1891. február hó 15-én,

A jubileum rendező bizottság nevében:

Ózer Zsigmond, elnök.

Az „Orsz. magy. izr. tanítóegyesület“ alapszabályai.*)

(Folytatás.**)

b) Özvegyek és árvák jutaléka.

Az egyesületi rendes tag elhalálzásának esetén — ha az illető legalább 3 évig volt már tagja az egyesületnek és ez iránti kötelezettségeinek eleget tett — annak özvegye, illetőleg kiskorú gyermekei egyszersmindenkorra 200 frtnyi végkielégítést nyernek.***) Ha azonban az egyesületnek 400-nál kevesebb, vagy 600-nál több rendes tagja lenne, akkor a közgyűlés az a) és b) alatt felsorolt segélyezéseket is az egyesület tagjainak számarányához mérten lejjebb szállíthatja, vagy felemelheti.

9. §. Azon rendes tagok, kik 50 éves korukon túl lépnek az egyesületbe, csak a 8. §. a) pontjában foglalt kedvezményre tarthatnak igényt, míg a 8. §. b) pontjában foglalt kedvezmény ezekre nem vonatkozhatik.

VI. Jogok elvesztése.

10. §. A ki az egész évi tagsági díjjal vagyis 4 frttal hátralékban van, megszűnt az egyesület tagja lenni és valamennyi jogát elvesziti anélkül, hogy a már befizetett járulékok visszafizetésére igényt tarthatna. Rendkívüli esetekben azonban a választmány netaláni mostoha körülmények tekintetbe vételével további 6 hóig terjedő fizetési halasztást engedélyezhet.

11. §. Az egyesületből egyszer kilépett rendes tag, ha netalán ismét az egyesület kebelébe akar lépni, köteles egészségét orvosi bizonyítvánnyal igazolni, az elmulasztott időszakra eső hátralékot pedig pótolni; s jogai mindaddig függőben maradnak, míg hátralékát annyira ki nem fizette, hogy ez csak 3 frtot tesz ki. Rendkívüli esetek alkalmával a választmány felhatalmaztatik a hátralékok egy részének elengedésére. Azon rendes tagok pedig, kik időközben a tanítói hivatalt valamely más hivatáskörrel felcserélik, megszűnnek az egyesület tagjai lenni s az általuk befizetett járulékok visszatérítésére igényt nem tarthatnak.

VII. Az egyesület igazgatósága.

12. §. Az egyesület igazgatóságát képezik: 1. elnök. 2. alelnök, 1. titkár, 1. szerkesztő. 1. pénztáros, 2. ellenőr, az összes tiszteletbeli tagok, 20 budapesti választmányi tag és 20 vidéki választmányi tag. A központi választmányi tagoknak többsége kell, hogy népiskolai tanítókból álljon.

13. §. Az elnök, 2. alelnök, minden tisztviselő — beleértve a szerkesztőt is — és a 20 fővárosi választmányi tag képezik a központi választmányt, a 20 vidéki választmányi taggal együtt pedig a teljes választmányt. A körök elnökei a teljes választmány kiegészítő részét képezik, ennek üléseire meghívandók s ott tanácskozási és szavazati joggal bírnak.

14. §. Az elnök az egyesület ügyeit vezeti, a központi választmány egyetértésével a teljes választmányt és közgyűlést egybehívja, minden ülésen elnököl, valamint mindkét rendbeli választmányi és a közgyűlési határozatok foganatosításáért kezeskedik s ezeknek végrehajtása felől a felelősséget magára vállalja. A titkárral együtt végzi a levelezést, az ellenőrökkel együtt átnézi az egyesület számadásait és köteles időről-időre az igazgatótagok jelenlétében a pénztár állapotát megvizsgálni. Meghatározza a választmányi ülések és bizottsági tanácskozások megtartásának idejét. Sürgős esetekben jogositva van a választmány előtt utólag történendő okadatolás mellett 20 frt erejéig szóló

*) Módosítás, mely a közp. választmány f. é. január 15-én és folytatólagosan február 12-én tartott ülésében javaslatképen elfogadtatott.

**) Helyreigazítás: A 7. §. harmadik sorában e szó helyett „választási“ olvasandó „v á l a s z t á t á s i“

***) Ezen özvegyi díj az özvegy ellidegeníthetlön tulajdonát képezi, bíróság le nem foglalható és végrendekezés tárgyát nem képezheti.

utalványt kiszolgáltatni. Végre az egyesületet a hatóság és magánszemélyek előtt képviseli. — Egyenlő szavazatok mellett az elnök dönt.

15. §. Az alelnökök kötelesek az elnököt egyesületi ügyekben támogatni s szükség esetében saját felelősség mellett helyettesíteni. Az ügyek vezetésében havonként váltják fel egymást.

16. §. A titkár végzi az elnökkel együtt a levelezést, kezeli az összes irodaügyet és az egyesület könyvtárát, nyilvántartja a tagok és körök számát; e végből anyakönyvet, kiadókönyvet s a pénztárkönyv kivételével más az egyesület vezetésére szükségesnek mutatkozó könyveket vezet, a hivatalos ügyiratokat és jegyzőkönyveket fogalmazza s az elnökkel együtt aláírja. A közgyűléseken összefoglaló jelentést tesz az egyesület illetőleg a körök működéséről s végre esetleg az egyesületi közlőnyt is szerkeszti. A titkár tisztelet-díjban részesül, melynek nagyságát a központi választmány határozza meg.

17. §. A szerkesztő az egyesület közlőnyét a szerkesztésre szolgáló szabályzat értelmében szerkeszti s mindenben felelős a választmánynak. A közlőny szerkesztése nem okvetlen különálló tisztség, hanem összeférhet bármely más egyesületi tisztséggel. A szerkesztésért évi tiszteletdíj jár, melynek nagyságát előre a teljes választmány állapítja meg.

(Folytatása következik)

1891-ik évi február hónapban tagdíjat fizettek:

P á r t o l ó tagok:			frt	
		frt	Oblatl Mór, Budapest	4
Dr. Goldberg Rapháel ...	5		Pollák Albert, Tornócz ...	4
Izr. hitközség, Bács-Topolya	5		Popper Lajos, Rohrbach ...	1
			Priesner Ignác, N.-Surány ...	2
			Rosenberg Sámuel, Mátészalka	2
			Schusdek Sándor, N.-Bicse ...	4
			Stern Ábrahám, Budapest	2
			Szilágyi Mór, Orosháza	4
			Vörös Simon, Vágújhely	4
			Weinberger Mór, V.-Námény	4
			Weisz J. Kálmán, Budapest	4
			Weisz Samu, Kis-Hegyes ...	2
			Wolf Ármin, Budapest ...	2
			Wurmfeld Ignác, Körmend	2
			Összesen	frt 85

Budapest, 1391. február 27-én.

Tolnai J. Béla.

A tagok pótkimutatása:

P á r t o l ó tag:	
Izr. hitközség Bács-Topolya.	Kohn Izidor, Zala-Tapolcza.
	Krausz Salamon, Lengyeltóti.
	Neumann Vilmos, Tiszabeő.
R é n d e s tagok:	Prieszner Ignác, Nagy Surány.
Anhaltzer Jakab, Nagy-Szt.-Miklós.	Rosenberg Sámuel, Mátészalka.
Engländer Mór, Kassa,	Schäfer Lipót, Békés.
Hirsch Adolf, Mezőtúr.	Vörös Simon, Vágújhely.
Kemény Mór, Nagy-Kanizsa.	Weisz Samu, Kis-Hegyes.
Kohn Ede, Varannó.	Wolf Ármin, Budapest.

A mult számban kimutatott pártoló tagok száma	60
Hozzáadva a most kimutatott	... 1
	<hr/>
A pártoló tagok száma összesen	61
Az ugyanott kimutatott rendes tagok száma	428
Hozzáadva a most kimutatott	... 14
	<hr/>
A rendes tagok száma összesen	442
Az egyesület összes tagjainak száma tehát	503

V E G Y E S E K.

— Néhai Wodianer Arnold a lengyeltóti izr. hitközségnek iskolai czélokra tizezer forintot hagyományozott. A hálás község imaházában márczius 3-án az elhunyt emlékére gyász-istentiszteletet rendez. A gyászbeszédet dr. Steinherz székesfehérvári főrabbi tartandja.

— Alexander Mór német-keresztúri tagtársunk a tanító-árvaházi alap részére két forintot küldött az egyesület pénztárába. A derék kis tanulók körében gyűjtött 2 frtot szives köszönetünk nyilvánítása mellett ezennel nyugtázzuk.

— A mező-túri izr. tanítótestület február 18-án az ottani izr. iskola könyvtára javára táncestetélyt rendezett.

— **Értesítés és kérelem.** Néhai *Deutsch Henrik* orsz. izr. tanítóképző intézeti igazgató és orsz. izr. rabbiképző intézeti tanár *siremléke* felállításának eszméje legközelebb megvalósul. Ugyanis, főtiszt. *dr. Kohn Sámuel* rabbi úr, egyesületünk tiszteletbeli elnöke kegyeletes felszólítása folytán, orsz. izr. tanítótestületek kebeléből kiküldött képviselőkből alakult gyűjtő-bizottság a *siremlék* ügyét kezébe vette és úgy intézkedett, hogy a kibocsátott *négy* gyűjtő ív csak is a *legbizalmasabb tanítókörökbe* jusson. Az ily *bizalmas körben folyó gyűjtést* már f. évi *márczius 10-ikén lezárjuk*. Mint a gyűjtő-bizottság egyik szerény tagja, bünt követnék el, ha néhai *Deutsch Henrik volt tanítványait*, kedves kartársaimat, ezen körülményre nem figyelmeztetném. Tiszteletteljesen fordulok tehát néhai *mesterünk* és tanítónk tanítványaihoz azon kérelemmel, hogy a néhai *Deutsch Henrik siremléke* felállításához szánt pénzküldeményeket, f. évi márczius 10-ikeig, alulirothoz, (Budapest, VII. ker., sip-útca izr. népisk.) mint a gyűjtő bizottság tagjához. küldeni sziveskedjenek. A gyűjtés eredményét lapunk áprilisi számában közöljük. Később küldött adakozások e célra már nem fordíthatók, minthogy a gyűjtést emitt napon lezárjuk. Kartársi üdvözlettel. Budapest, 1891. február 27-én. *Csukdsi Fülöp*, mint a gyűjtő-bizottság tagja.

— **Megjelent.** Emlékiratok (folyamodványok). Gróf Csáky Albin, vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter ur ő nagyméltóságához, felterjeszté a magyarországi néptanítók országos bizottsága. Közrebocsátja Somlyay József, a IV. egyetem tanítógyűlés „naplójának” szerkesztője. Kiadja: a IV. egyet. tanítógyűlés rendező bizottsága. *Tartalma:* I. A tanítók anyagi helyzetének javítása tárgyában készített emlékirat. II. A tanítói nyugdíjtörvény revíziója tárgyában beterjesztett kérelem. III. A tanítói állás biztosítása s a tanítói oklevél értékének emelése tárgyában benyújtott folyamodvány. IV. Az állami szakszerű tanfelügyelet szervezése tárgyában készített emlékirat. V. A magyar nyelv tanítása ügyében készített emlékirat. VI. Emlékirat „a népiskolai tanterv módosítása tekintettel az osztott és osztatlan népiskolákra” czimű tétel tárgyában. VII. A népiskolai tankönyvek s ezek birálatának kérdése ügyében készített felterjesztés. VIII. Emlékirat a kisednevelési törvényt követő miniszteri szabályrendelet tárgyában. Ezen nyolcz kitűnően szerkesztett emlékirathoz t. közrebocsójuk egy el őszót irt. Ószintén sajnáljuk,

hogy azt térszúke miatt nem közölhetjük egészen. Az első szakasz így hangzik: „Azon munkálatok eredményei vannak az itt közölt emlékiratokban (folyamodványokban) lefektetve, melyeket Magyarország néptanítói IV. egyetemes gyűlésükön közakarattal végeztek. Lényegöket tekintve, e munkálatok két csoportba oszthatók: a) olyanokra, melyek tisztán az iskolai nevelés- és oktatásügy előbbrevitelét célozzák, b) olyanokra, melyek a nevelés- és oktatásügy munkáinak: a néptanítóknak anyagi gondozását s helyzetöknek az állam-életben való pontosabb megjelölését, állásuk biztosítását s a tanítói pályán való előhaladás feltételeit teszik vizsgálódás tárgyává. Mint legégetőbbeket, első sorban is azon kérdéseket tárgyaló kérvényeket közöljük itt, melyek legsürgősebben igénylik a magyar állam kormányának intézkedését. Első helyen áll itt a tanítók anyagi helyzetének javítása s nyugdíj-igényeiknek szabályozása. E két égető kérdés az, melyre nézve a magyarországi néptanítók IV. egyetemes gyűlése nem tartotta elegendőnek, hogy egyedül a közoktatásügyi kormánytól várja az immár elviselhetlenné vált helyzet javítását, hanem szükségét látta annak, hogy e két kérdésben magához a törvényhozó testülethez is forduljon kérelmével. E két hatalmas tényezőnek közremunkálásától várja a magyar nemzet tanítósa helyzetének jobbrafordultát s ezzel a népnevelés ügyének az eddiginél fokozottabb mértékben való felvirágoztatását.

PÁLYÁZAT.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur Ó Nagyméltóságának f. é. január hó 3-án 53,707. ex. 1990 szám alatt kelt rendelete alapján a Budapesten fennálló s az országos izr. iskolaalapból fentartott **orsz. izr. férfi-tanítóképző-intézetnél** a héber tantárgyak, u. m.: vallástan, szentírás magyarázata s héber nyelv előadására rendszeresített és évi 1300 frt fizetéssel, 200 frt helyi pótlékkal, 300 frt lakbér-illetményvel és a szabályszerű ötödéves korpótlékokkal javadalmazott

rendes tanári állomásra

pályázat hirdetik.

A pályázni kívánók a vallás- és közokt. miniszter ur Ó Nagyméltóságához intézett és a származásukat, vallásos előéletüket, nemkülönbön képzettségüket és jelen állásukat feltüntető bizonylatokkal felszerelt kérvényeiket, ha szolgálatban vannak, felettes hatóságaik útján, különben pedig közvetlenül alulírotthoz, mint a nevezett intézet igazgató-tanácsának elnökéhez (I. Budapest, VIII. József-körút 50 sz.) f. évi ápril hó 15-ig küldjék be.

Budapesten, 1891. február hó 14-én.

Dr. Verédy Károly,

fővárosi kir. tanfelügyelő, mint az orsz. izr. férfi-tanítóképző-intézet igazg. tanácsának elnöke.

Kohn Arnold

SIRKŐ RAKTÁRA

V., váczi körút 14. sz. (az Andrássy-úttal szemben)

ajánlkozik mindennemű **siremlékek** elkészítésére. — A cégnek 16 évi fennállása alatt szerzett jó hírneve kezeskedik arról, hogy a t. cz. megrendelő közönségnek úgy kivitelre, valamint jutányos árra nézve meg bír felelni.

Az üzlet szombaton és ünnepnapokon zárva van.

Schlesinger Ignác nyomdája, Budapest, rostély-utca (Károly-kaszárnya).